

V. ПАЗАРНО РЕГУЛИРАНЕ

Регулирането на далекосъобщителният пазар е свързано с разработване и прилагане на регулаторната и тарифна политика на КРС в условията на либерализиращ се пазар. Основа за ефективното и адекватно регулиране са системното проучване, наблюдение и анализ на пазара като цяло и отделните му сегменти. КРС следи за наличието на ефективна конкуренция при извършването на лицензирани далекосъобщителни дейности и предоставянето на услуги, проучва пазарните взаимоотношения на далекосъобщителните оператори и взема отношение по спорове възникнали между тях, разработва минимално изискуемите елементи, които да бъдат включени в общите условия за взаимоотношения с потребителите на услуги, предоставяни посредством лицензираните обществени далекосъобщителни мрежи.

Основна роля на регулатора е защита интересите на потребителите. Един от механизмите, който прилага КРС е съгласуването на Общи условия за взаимоотношенията между потребителите на услуги и операторите на лицензирани обществени далекосъобщителни мрежи. Чрез него се цели лицензираните оператори да поемат ангажменти за качеството на услугите и на обслужването и на съответните отговорности за обезщетяване на потребителите, при неспазване на поетите ангажменти. В КРС бяха изготвени "Примерни общи условия за взаимоотношенията между оператори на обществени кабелни далекосъобщителни мрежи за разпространение на радио- и телевизионни сигнали и потребители/абонати на услугите, предоставяни чрез тях", като бяха отразени и измененията залегнали в Закона за далекосъобщенията (ЗД) и Закона за радио и телевизия (ЗРТ), влезли в сила от 05.02.2002 г.

С оглед гарантиране достъпността на обикновената телефонна услуга за потребителите, КРС извърши проверка и съгласува предложените от БТК ЕАД изменения на цените на услугата, съгласно "Методика за регулиране на цените на фиксираната гласова услуга, предоставяна чрез фиксираната телефонна мрежа на БТК ЕАД и за предоставяне на линии под наем при публично известни условия" (ПМС № 241, обн., ДВ, бр.12 от 1998 г.) (Методиката). Изменените цени влязоха в сила от 01.05.2002 г.. С цел по-нататъшно ребалансиране на тарифите, доближаването им до европейските норми и подготовката на компанията за работа в условия на либерализиран пазар и нарастваща конкуренция, КРС предложи на Министъра на транспорта и съобщенията да утвърди конкретен размер на ценовия коригиращ фактор, съгласно правилата на Методиката, който да бъде приложен при повторната промяна на цените за 2002 г. До края на годината БТК ЕАД не можа да приложи планираното повторно изменение на цените на предлаганите от компанията фиксирани гласови услуги, което я постави в неблагоприятно положение след отпадане на монопола.

За изпълнение на регулаторните си функции КРС системно събира и обработва информация от далекосъобщителните оператори. Събраната информацията е основата за анализ на състоянието на пазара и извеждане на тенденции за неговото развитие. Така КРС получава обратната връзка как реагира пазара на приложените регулаторни механизми и мерки, дали наложените ограничения са били ефективни и целесъобразни, което дава възможност за прецизирането на регулирането му в бъдеще.

С цел изготвяне на отчет за състоянието и анализ на далекосъобщителния пазар и подготовка на годишния доклад за работата на Комисията през 2002 г., бяха изготвени и изпратени формуляри за отчитане на дейността през 2001 г. по издадени индивидуални лицензии до 568 оператори с лицензирани далекосъобщителни мрежи и предоставящи далекосъобщителни услуги посредством тях, както и до 200 доставчици на услуги по предоставяне на достъп до Интернет, работещи при свободен режим. Формулярите са публикувани и в Интернет страницата на КРС.

Мониторингът набор от параметри за състоянието на далекосъобщителния пазар е необходим и във връзка с текущо следене на състоянието на конкуренцията, включително наличието на оператори и доставчици на услуги с господстващо положение на отделните сегменти на пазара. През 2002 г. КРС си сътрудничи активно с Комисията за защита на конкуренцията (КЗК) и подпомогна работата ѝ по редица преписки, касаещи конкуренцията на пазара на кабелни мрежи и услуги .

С оглед проследяването на Интернет мрежите и услугите по предоставяне на достъп до глобалното пространство като бързо развиващ се пазарен сегмент с висок потенциал (извън обсега на регулирането), Комисията извърши проучване на далекосъобщителните мрежи на водещите доставчици на Интернет услуги в страната, както и икономически анализ на дейността им по предаване на данни и пренос на глас по Интернет (VoIP).

КРС, съвместно с МТС, взе участие по първите двата етапа на проекта на Европейската комисия (ЕК) "Monitoring Telecommunication Markets of EU Candidate Countries" като подготви и предостави по набор от около 200 параметри и показатели информация за състоянието на далекосъобщителния пазар в България (съответно към края на 2001 г. и първото полугодие на 2002 г.). ЕК е възложила изпълнението на проекта на IBM Business Consulting Services. Проектът има за цел да проследи развитието на сектор Далекосъобщения в страните-кандидатки за членство в Европейския съюз.

За да бъде направен сравнителен анализ на състоянието на сектора в България и мястото ѝ в общеевропейското развитие на далекосъобщителния пазар, Комисията системно проучва и следи практиката в Европейския съюз (ЕС) и страните от Централна и Източна Европа в областта на нормативната, регулаторна и тарифна политика, особено на разходната ориентираност, за да бъде приложена най-добрата практика съобразно специфичните условия на българския далекосъобщителен пазар.

КРС взема отношение по спорове възникнали между далекосъобщителни оператори, когато е сезирана от някоя от заинтересованите страни. През 2002 г. Комисията подпомогна със свои становища, след съответно проучване, страните по спор между "РТК" ООД и "БТК" ЕАД относно цени на линии под наем и спор за условия по договор за взаимно свързване на мрежите между "БТК" ЕАД и "Интернет България" АД.

През 2002 г. по инициатива на регулатора в КРС се проведе среща с ръководствата на "БТК" ЕАД, "Мобилтел" ЕАД, "РТК" ООД и "Космо България Мобайл" ЕАД на тема "Потребителски и разчетни цени при взаимното свързване на мрежата на БТК ЕАД и мобилните клетъчни мрежи". На срещата бяха изложени вижданията и механизмите за постигане на съгласие между далекосъобщителните оператори при определянето на потребителските и разчетни цени за взаимно свързване и постигането на ценови равнища, съизмерими с тези на страните и от ЦИЕ и страните – членки на ЕС. Въпреки, че не може да налага конкретни задължения на операторите по отношение на ценовите равнища, КРС се стреми да посредничи при определянето на оптимално съотношение между потребителските и разчетните цени с цел защита интересите на потребителите.

Представители на КРС взеха участие в международните срещи по проект "APRII" (Accounting Principles and Regulatory Interconnection Issues) на ECC (Electronic Communications Committee). Проект "APRII" се занимава с икономическите аспекти на взаимното свързване на далекосъобщителни мрежи в страните-членки на CEPT (European Conference of Postal and Telecommunications Administrations) във връзка с либерализацията на далекосъобщителния пазар и прилагане на принципа на разходноориентираност за системата разчетни цени при взаимното свързване. КРС беше домакин на срещата по проекта, проведена през месец септември 2002 г. Обменената информация по множество проблеми, очертаните тенденции в европейски и световен мащаб, както и споделения опит на редица водещи европейски регулаторни органи е от изключителна полза при предстоящото разработване на модели за разходно ориентирано определяне на цените (LRAIC модели), разглеждане и решаване на жалби и спорове между операторите, разработване на проекти на подзаконови нормативни актове, аспекти на регулирането на IP телефонията, и като цяло по хармонизиране на практиката на КРС с тази на регулаторните органи от държавите-членки на ЕС, във връзка с бъдещото ни присъединяване към Европейския съюз и въвеждането на европейските изисквания в тази област в Република България.

В рамките на плана по "Програмата на Правителството на Република България за въвеждането на мобилни мрежи 3-то поколение (UMTS) в Република България" и Решение ERC/DEC/(99)25 на Европейския радиокomiteт (ERC)" в края на 2002 г., КРС започна работа по определяне на критерии и извършване на анализ на потенциалния пазар на UMTS услуги в Република България.

През 2002 г. бе актуализирана Тарифата за таксите, които се събират от Комисията за регулиране на съобщенията във връзка с промяната в режимите на лицензиране на отделните далекосъобщителни дейности, съгласно измененията в Наредба № 13 от 02.07.2002 г. за определяне на далекосъобщителните дейности, подлежащи на индивидуално лицензиране, регистриране по обща лицензия и свободен режим. С приемането на Закона за електронния документ и електронния подпис, измененията в Закона за пощенските услуги и промяната на Закона за далекосъобщенията, регламентиращи разширяване на регулаторните функции на Комисията, бяха разработени и включени в Тарифата съответни такси за разглеждане на заявление за регистрация и издаване на удостоверение за регистрация на доставчик за удостоверителни услуги и първоначална и годишна лицензионна такса за извършване на универсална пощенска услуга, и за издаване на удостоверение за регистрация за извършване на неуниверсална пощенска услуга.

Експерти на Комисията взеха участие и в разработването на проекта на нов Закон за далекосъобщенията и залагането в него на механизмите за регулиране на пазара, функциониращ в условията на пълна либерализация след отпадане на законово установения монопол на БТК ЕАД след 01.01.2003 г. По-важните проблеми в областта на пазарното регулиране, които стоят пред КРС са свързани с определяне и проучване на съответните пазари и операторите със значително въздействие върху тях (SMP), налагане на специфични задължения на SMP оператори, утвърждаване на системи за отчитане на разходите за определяне на разходно ориентирани цени на услугите, одобряване на типови предложения за сключване на договори за взаимно свързване, необвързан достъп до абонатна линия и за предоставяне на линии под наем, дейности по осигуряване на универсалната услуга.